

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 67/2010 vp**

**Hallituksen esitys poliisilaksi ja eräksi siihen
liittyviksi laeiksi**

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä marraskuuta 2010 lähettäessään hallituksen esityksen poliisilaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 224/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Marko Meriniemi, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö

- oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- valtiosyyttäjä Mika Illman, Valtakunnan-syyttäjänvirasto
- osastopäällikkö, esittelijäneuvos Petri Martikainen, Oikeuskanslerinvirasto
- asianajaja, varatuomari Markku Fredman
- oikeustieteen lisensiaatti Klaus Helminen
- professori (emeritus) Teuvo Pohjolainen
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- hallintotieteiden tohtori, dosentti Jukka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyisen poliisilain korvaava poliisilaki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muihin poliisin toimintaa säänteleviin lakeihin runsaasti lähinnä teknislouhteisia muutoksia. Esitys liittyy samanaikaisesti annettavaan hallituksen esitykseen, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi esitutkintalaki ja uusi pakkokeinolaki.

Ehdotetun lain yleisiä toimivaltuuksia koskevat säännökset olisivat pääosin samansisältöisiä kuin nykyisessä laissa. Rikoksilta ja häiriöiltä suojaamista koskevaa säännöstä täsmennettäi-

siin. Eräitä täydennyksiä ja selvennyksiä tehtäisiin turvallisuustarkastusta ja turvatarkastuksia koskeviin säännöksiin. Voimakeinojen käyttämistä koskeviin perussäännöksiin ei ehdoteta muutoksia, mutta ampuma-aseen käyttö säännel-täisiin laissa nykyistä tarkemmin. Laissa todettaisiin nimenomaisesti, että poliisimiehellä on virantoimituksessa oikeus rikoslaissa säädettyyn hätävarjeluun. Poliisi toimisi tällöin hätävarjelussa virkavastuulla.

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva 5 luku perustuisi mahdollisimman pitkälle tähän

esitykseen liittyvässä esityksessä ehdotettavan pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin. Salaisia tiedonhankintakeinoja voitaisiin käyttää rikosten estämiseen olennaisesti samojen edellytysten perusteella kuin niitä voidaan käyttää rikosten selvittämiseen. Rikoksen paljastamiseen näitä keinoja voitaisiin käyttää vain, jos kysymyksessä olisi laissa tarkemmin säädetty maanpetos- tai terrorismirikos. Salaisia tiedonhankintakeinoja voitaisiin tietyissä tapauksissa käyttää myös vaaran torjumiseen.

Uuden poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja olisivat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen tarkkailu (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitertarkkailu), telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, peitetoiminta, valeosto, ohjattu tietolähdetoiminta ja valvottu läpilasku. Osa näistä keinoista olisi uusia.

Peitetoiminnasta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Lähtökohtana olisi, että peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikosta eikä aloittaa rikoksen tekemiseen. Peitepoliisi voisi kuitenkin vapautua rangaistusvastuusta, vaikka hän olisi tehtävässään syyllistynyt vähäiseen rikkomukseen. Rikollisryhmän toimintaan osallistuessaan peitetoimintatehtävässä oleva poliisimies voisi laissa määritellyin edellytyksin ja rajoitetusti vaikuttaa ryhmän toimintaan esimerkiksi hankkimalla ryhmälle kulkuvälineitä. Edellytyksenä olisi, että toimenpide tehtäisiin muutenkin, että se ei tule aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa ja että se merkittävästi edistää peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista. Myös

tällaisessa tapauksessa peitetoimintamies voisi vapautua rangaistusvastuusta.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä ilmoittamisesta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Kun harkittaisiin ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä esimerkiksi peitehenkilönä toimineen poliisimiehen hengen tai terveyden suojaamiseksi, arvioinnissa olisi myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan. Myös niin sanotun ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädettäisiin poliisilaissa.

Uudessa poliisilaissa säädettäisiin poliisin henkilöstöön kuuluvien vaitiolovelvollisuudesta ja -oikeudesta sekä näihin liittyen uudesta ilmaisovelvollisuudesta. Poliisin henkilöstöön kuuluva olisi vaitiolovelvollisuudestaan tai -oikeudestaan huolimatta velvollinen ilmaisemaan luottamuksellisesti tietoja antaneen taikka valeostajana tai peitehenkilönä toimineen henkilöllisyyttä koskevan taikka taktista tai teknistä menetelmää koskevan tiedon, jonka ilmaiseminen olisi välttämätöntä esitutkinnan aloittamisen edellytysten arvioimiseksi tai rikoksen selvittämiseksi, kun luottamuksellisesti tietoja antaneen on siinä ominaisuudessa taikka valeostajan tai peitehenkilön on siinä tehtävässä perusteltua syytä olettaa syyllistyneen rikokseen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan noin vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tarkastellaan poliisin yleisiä toimivaltuuksia, salaisia tiedonhankintakeinoja sekä erityisiä poliisivaltuuksia. Vain harvassa kohdassa tarkastelua kuitenkin kiinnitetään varsinaisesti mihinkään yksilöityyn perusoikeuteen ja sen tulkintaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Arvioinnin yleiset lähtökohdat

Voimassa oleva poliisilaki säädettiin 1995 jonkin verran ennen kuin perusoikeusuudistus tuli

voimaan saman vuoden elokuun alussa. Säätämisyvaiheessa valiokunta (PeVL 15/1994 vp, s. 1/II) luonnehti poliisilain valtiosääntöoikeudellista merkitystä toteamalla, että "poliisilaki on tyypillisesti sellainen säädös, joka voi

herkästi joutua ristiriitaan kansalaisten perusoikeuksien, varsinkin klassisten vapausoikeuksien kanssa". Poliisin toimivaltuuksien kannalta merkityksellisinä perusoikeuksina mainittiin ennen kaikkea henkilökohtaisen vapauden ja ruumiillisen koskemattomuuden suoja, liikkumisvapaus ja kotirauhan suoja. Merkityksellistä on, että perusoikeusuudistuksessa lisättiin maininta oikeudesta henkilökohtaiseen turvallisuuteen nykyisen perustuslain 7 §:n 1 momenttiin ja yksityiselämän turvasta nykyisen perustuslain 10 §:n 1 momenttiin.

Perusoikeusuudistuksen jälkeen viimeistään on vakiintunut käsitys, että perusoikeuksien rajoittamisen sallittavuutta tulee arvioida paitsi yksittäisiin perusoikeussäännöksiin mahdollisesti sisältyvien lakivarausten kannalta myös perusoikeuksien rajoittamista koskevien yleisten oppien mukaisesti (PeVM 25/1994 vp, s. 4–6). Rajoittamisen yleiset edellytykset koskevat ennen muuta vaatimusta säätää rajoituksesta lailla, rajoituksen tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyttä, suhteellisuusvaatimuksen täyttymistä perusoikeutta rajoitettaessa, rajoitukseen liittyvien oikeusturvajärjestelyjen riittävyttä ja rajoituksen ristiriidattomuutta Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. (Ks. PeVL 5/1999 vp, s. 2/I.)

Poliisin toiminnan päämäärät ovat poliisilakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin mukaan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisitoiminnan tavoitteiden saavuttaminen on yleisen yhteiskunnallisen intressin kannalta tärkeää. Perusoikeusjärjestelmässä kysymys on ääritapauksissa henkilökohtainen turvallisuus -perusoikeuden suojaamisesta. Tällaisen vahvan intressin olemassaolon on yleensä katsottu muodostavan sellaisen perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän syyn, joka valtiosääntöoikeudellisessa merkityksessä oikeuttaa perusoikeuden rajoittamisen, jos muutkin yleiset rajoittamisedellytykset ovat käsillä (ks. PeVL 5/1999 vp, s. 2/II).

Yksityiskohtaiset perustelut

Salainen tiedonhankinta

Poliisilakiehdotuksen 5 luvun 3 § koskee salaista tiedonhankintaa. Mainittu käsite kattaa telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peiteltyyn tiedonhankinnan, teknisen tarkkailun, teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöntietojen hankkimisen, peitetoiminnan, valeoston, tietolähde-toiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisen rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai vaaran torjumiseen.

Ehdotetun 5 luvun 3 §:n johdantokappaleen mukaan kyseisessä luvussa säänneltyjä keinoja saadaan käyttää rikoksen estämisen lisäksi mainitussa pykälässä lueteltujen rikosten paljastamiseksi. Säännöksen sanamuoto synnyttää vaikutelman, että salaisia tiedonhankintakeinoja saisi käyttää minkä tahansa rikoksen estämiseksi, vaikka tämä ei selvästikään ole ollut tarkoitus myöskään pykälän perustelujen (s. 91) mukaan. Rikosten estämisen mainitseminen vaikuttaa myös tarpeettomalta. Siksi perustuslakivaliokunta katsoo, että hallintovaliokunnan on poistettava kyseinen maininta tai ainakin täsmennettävä johdantokappaletta viittaamalla 5 luvun myöhemmissä pykälissä säädettyihin edellytyksiin. Tämä on edellytys 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisilakiehdotuksen 5 luvun 8 §:n 2 momentti sisältää televalvonnan perusterikosten luettelon. Momentin 2 ja 3 kohdan mukaan televalvonta on mahdollista, kun henkilön voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen taikka seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen. Nykyisin televalvontaa voidaan 2 kohtaa vastaavan kohdan perusteella käyttää, kun jonkun voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan rikokseen, joka tehdään telepäätelaitetta käyttäen.

Muutos merkitsisi sitä, että televalvontaa voitaisiin käyttää myös sellaisten rikosten estämiseksi, jotka eivät ole törkeydeltään verrattavissa muihin televalvonnan peruserikoksiin. Teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen voidaan syyllistyä esimerkiksi kunnianloukkaukseen tai minkä tahansa rikoksen yllytykseen. Peruserikokseksi ehdotetaan myös rikoslain 20 luvun 8 §:ssä rangaistavaksi säädetty seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, josta voidaan tuomita rangaistukseksi sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Televalvontaa koskevia säännösehdotuksia on arvioitava perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädetyn luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuuden kannalta. Televalvonta merkitsee tunnistamistietojen hankkimista televiesteistä, jotka on lähetetty viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta tai vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen. Viestin tunnistamistiedot jäävät valiokunnan käytännön mukaan viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (esim. PeVL 37/2002 vp, s. 3/I ja PeVL 26/2001 vp, s. 3/II).

Välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin salaisuuteen voidaan perustuslain 10 §:n 3 momentin perusteella säätää lailla muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin kuuluvat perusoikeusudistuksen esitöiden mukaan esimerkiksi huumausainerikokset, törkeät väkivaltarikokset sekä maan- ja valtiopetosrikokset (HE 309/1993 vp, s. 54/II). Valiokunta on pitänyt lisäksi mahdollisena, että tunnistamistietojen saaminen jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppihin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVL 26/2001 vp, s. 3/II, PeVL 37/2002 vp, s. 3/I).

Televalvonnan käyttäminen kytkeytyy lakiehdotuksessa nykyisin tavoin osittain rangaistusasteikon perusteella määriteltyihin rikoksiin, osittain laissa mainittuihin rikoksiin. Ehdotetut muutokset laajentavat televalvonnan myös sellaisten rikosten estämiseen, joita ei voida pitää

perustuslaissa tarkoitettuina yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavina rikoksina. Jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, on 2 kohta rajattava koskemaan mainitun tyyppisiä tai niihin törkeysasteeltaan verrattavia rikoksia.

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan poliisilakiehdotuksen 5 luvun 53 §:n mukaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu. Ylimääräistä tietoa saa käyttää 54 §:n 1 momentin mukaan rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää tiedonhankintakeinoja, jolla tieto on saatu, tai josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös varkauden ja kätkemisrikoksen selvittämisessä.

Säännösehdotusta on arvioitava perustuslain 10 §:n 3 momentin kannalta, jonka mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Säännösehdotus on ongelmallinen ensinnäkin sen vuoksi, että sen lähtökohtana on yksinomaan peruserikos, vaikka tiedonhankintakeinon käytöstä päätettäessä on otettava huomioon kyseistä keinoa koskevat edellytykset ja 5 luvun 2 §:ssä olevat salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleiset edellytykset. Lisäksi luvan myöntäminen on aina harkinnanvarainen päätös. Toiseksi ehdotettu sääntely ulottaa 54 §:ssä mainittujen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöalan huomattavasti laajemmalle kuin niiden käytön edellytyksistä luvussa muutoin säädetään. Esimerkiksi telekuuntelun edellytyksenä olevat peruserikokset ovat huomattavan vakavia verrattuna esimerkiksi varkauteen, josta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään puoleksitoista vuodeksi.

Säännösehdotusta on muutettava siten, että ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuo-

mioistuin silloin, kun kyseessä oleva ylimääräinen tieto on saatu tiedonhankintakeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin. Lisäksi ylimääräistä tietoa saadaan käyttää vain niiden riskosten estämiseksi tai paljastamiseksi, johon kyseisen tiedon tuottaneen keinon käyttäminen olisi voinut vaatia. Tämä on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Poliisilakiehdotuksen 5 luvun 56 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin telekuuntelu ja tekninen kuuntelu on keskeytettävä. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 136) mukaan pykälän 2 momentin tarkoituksena on, että pidättämiseen oikeutettu virkamies saisi tehdä väliaikaisen päätöksen telekuuntelun kohdistamisesta henkilöön, jos ennen tiedonhankintakeinon käytön keskeyttämistä on tullut syy perustellusti olettaa jonkun syyllistyvän 5 §:n 2 momentissa tai 17 §:n 4 momentissa tarkoitettuun rikokseen.

Ehdotettu sääntely merkitsee poikkeusta siitä, että telekuuntelusta päättää 5 luvun 7 §:n mukaan aina tuomioistuin. Valiokunta on arvioinut päätöksentekomenettelyä kiiretilanteissa ja katsonut, että telekuuntelun käyttämisestä päättämistä ei voida näissä tilanteissa antaa perustuslain 10 §:n luottamuksellisen viestin salaisuutta turvaavien säännösten johdosta pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle, vaan telekuuntelun tulee aina olla sidottu tuomioistuimen lupaan (PeVL 36/2002 vp, s. 6—7). Lakiehdotusta on muutettava tältä osin, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Päätöksentekotoimivalta salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä

Useiden salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä päättää tuomioistuin. Joidenkin keinojen käyttämisestä päätösvalta on kuitenkin annettu keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai muun poliisiyksikön päällikön käytettäväksi. Tämä ratkaisu on aikoinaan tehty perustuslaki-

valiokunnan myötävaikutuksella (ks. PeVL 5/1999 vp, s. 5—6). Tällainen toimivaltajärjestely koskee poliisilakiehdotuksen mukaan peite-toiminnasta, valeostosta ja valvotusta läpilas-kusta päättämistä. Perustuslakivaliokunta pitää aiheellisena, että hallintovaliokunta harkitsisi myös nyt kyseessä olevien salaisten tiedonhankintakeinojen ratkaisutoimivallan osoittamista tuomioistuinten toimivaltaan.

Samalla perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että toimivalta kyseisissä säännöksissä on osoitettu keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai "valtioneuvoston asetuksella säädetyn poliisiyksikön" päällikölle (ks. poliisilakiehdotuksen 5 luvun 32, 36 ja 47 §). Perustuslakivaliokunta ei pidä tällaista sääntelytapaa asianmukaisena vaan katsoo, että tämänlaatuisista toimenpiteistä päättämistoimivallan tulee perustua lakiin. Siksi hallintovaliokunnan tulee muuttaa säännöksiä niin, että laista käy ilmi näissä asioissa toimivaltainen viranomaisena. Tämä on edellytys 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lopuksi valiokunta toteaa pitävänsä selkeimpänä ratkaisuna valtuussäännöksen poistamista mainituista pykälästä kokonaan.

Yleisellä tasolla valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että koko korkeimman poliisijohdon nimittämisestä samoin kuin heidän kelpoisuusehdoistaan säädetään kokonaisuudessaan poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa (158/1996). Perustuslakivaliokunnan mielestä tämä ei ole asianmukaista, vaan valtioneuvoston tulee ryhtyä toimiin perussäännösten nostamiseksi lain tasolle.

Täydennyspoliisihenkilöstö

Hallituksen esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen 15 b §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi määrätä poliisin henkilöstöä täydennettäväksi erityisellä täydennyspoliisihenkilöstöllä, jos se valtion turvallisuuden tai poikkeuksellisten olojen vuoksi on tarpeen. Täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluvalla on palveluksessa ollessaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sellaiset toimivaltuudet ja velvollisuudet, jotka poliisilain mukaan kuu-

luvut poliisimiehelle. Oikeudesta käyttää voimakeinoja on voimassa, mitä poliisilain 2 luvun 17 §:n 3 momentissa säädetään. Viimeksi mainittu viittaus kohdistuu pykälään, johon sisältyvät säännökset poliisimiehen pyynnöstä häntä avustavan yksityishenkilön voimankäyttöoikeudesta.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että säännöksessä ei millään tavoin rajoiteta täydennyspoliisin käytettävissä olevia toimivaltuuksia. Poliisin toimivaltuudet ovat nykyisin varsin laajat. Lisäksi poliisilain säätämisen jälkeen on tullut voimaan uusi perustuslaki, jonka 124 §:ssä rajoitetaan merkittävän julkisen vallan käyttö vain viranomaisille kuuluvaksi. Tällaista merkittävää julkisen vallan käyttöä on muun muassa itsenäiseen harkintaan perustuva oikeus käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (ks. HE 1/1998 vp, s. 179/II). Tätä taustaa vasten arvioituna 2. lakiehdotuksen 15 b §:n 3 momentin 1. virke on yleisyydessään selvästi vastoin perustuslain 124 §:ää, ja se tulee poistaa lakiehdotuksesta. Poistaminen on edellytys 2. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Vastaavan tyyppinen ongelma liittyy 1. lakiehdotuksen 9 luvun 11 §:n 2 momenttiin, jossa jätetään enintään kolmeksi vuodeksi voimaan nykyisen poliisilain 8 §. Mainittu pykälä sisältää säännökset ns. erityisistä poliisivaltuuksista. Sen 1 momentin mukaan Poliisihallitus voi antaa nimetyille henkilölle sellaisia voimassa olevan poliisilain mukaisia toimivaltuuksia, joita tämä määrättyssä tehtävässään tarvitsee. Pykälän 2 momentissa rajoitetaan voimankäyttövaltuuksien antamista niin, että niitä voidaan osoittaa vain virkamiehille.

Ongelmaksi muodostuu tässä tapauksessa voimassa olevan poliisilain 8 §:n 1 momentin rajoittamattomuus toimivaltuuksien suhteen. Perustuslakivaliokunta katsoo, että erityisiä poliisivaltuuksia koskevan säännöksen voimaanjättäminen tulee rajoittaa vain virkamiehille annetta-

viin voimankäyttövaltuuksiin. Tällaisen tarkistuksen tekeminen voimassa olevaan 8 §:ään on edellytys 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Syyttäjän vaitiolo-oikeus

Poliisilakiehdotuksen 7 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan poliisin henkilöstöön kuuluva ei ole velvollinen ilmaisemaan hänelle hänen palvelusuhteensa aikana luottamuksellisesti tietoja antaneen henkilöllisyyttä koskevaa tietoa eikä salassa pidettäviä taktisia tai teknisiä menetelmiä.

Hallituksen esityksen 9. lakiehdotukseen sisältyvän 11 a §:n mukaan samanlainen vaitiolo-oikeus ulotettaisiin nyt myös syyttäjälaitoksen henkilökuntaan kuuluviin. Ehdotukselle ei ole esitetty mitään varsinaisia perusteluja (vrt. s. 167 ja 148). Perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettua oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta on ongelmallista, jos syytetyn vastapuolena rikosprosessissa oleva syyttäjä on syyteharkinnan jälkeen suorastaan lain nojalla oikeutettu salaamaan esimerkiksi sen, miten jokin todiste on hankittu. Valiokunnan mielestä tämä on perustuslain mainitun pykälän vastaista. Siksi säännös syyttäjän vaitiolo-oikeudesta on poistettava 9. lakiehdotuksesta, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1., 2. ja 9. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 1. lakiehdotuksen 5 luvun 3, 8, 32, 36, 47, 54 ja 56 §:stä ja 9 luvun 11 §:n 2 momentista, 2. lakiehdotuksen 15 b §:n 3 momentista ja 9. lakiehdotuksen 11 a §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 8 päivänä maaliskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Ville Niinistö /vihr
vpj.	Jacob Söderman /sd	Mikaela Nylander /r
jäs.	Tuomo Hänninen /kesk	Johanna Ojala-Niemelä /sd
	Ulla Karvo /kok	Veijo Puhjo /vas
	Elsi Katainen /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Hannes Manninen /kesk	Antti Vuolanne /sd
	Elisabeth Naucclér /r	vjäs. Raimo Piirainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.